

Vergaderjaar 1985–1986

18 803**Wijziging van de Wet op de Raad van State, de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen en de Vreemdelingenwet****Nr. 6****MEMORIE VAN ANTWOORD**

Ontvangen 15 november 1986

Wij hebben met genoegen vastgesteld dat belangrijke delen van ons voorstel van wet door de fracties die in het voorlopig verslag aan het woord waren positief werden ontvangen. Met name geldt dit voor de voorgestelde maatregelen om de procedure voor de betrokken Afdelingen waar mogelijk verder te verkorten. De voorstellen met betrekking tot invoering en verhoging van griffierechten hebben deze fracties tot uiteenlopende reacties en verschillende vragen – soms van principiële aard – aanleiding gegeven. Wij gaan gaarne in op deze reacties en vragen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. zijn er niet van overtuigd dat verhoging van de griffierechten het geëigende middel is om aan het grote aantal beroepen dat wordt ingesteld, paal en perk te stellen. Naar hun mening wordt een financiële dam opgeworpen waardoor mensen van hun recht kunnen worden afgehouden, niet omdat zij een gering belang hebben, maar omdat zij het eenvoudigweg niet kunnen betalen. Ook een verminderd tarief van f 40 kan voor mensen die moeten rondkomen van een minimum-inkomen een onoverkomelijk bezwaar blijken te zijn. Zij vragen zich af of de kennelijk ongegrond-verklaring niet als zeef zou moeten werken voor de toegang tot de rechtsgang in plaats van verhoging van de griffierechten.

Daarenboven moet men, aldus deze leden, in acht nemen dat de overheid zich toch altijd in een sterkere positie bevindt dan de individuele burger, die zich tegen de beschikkingen van die overheid te weer wil stellen. Deze leden wijzen er voorts op, dat de regering denkt aan de vorenbeschreven bezwaren te kunnen ontkomen door voor te stellen dat de burger, die in het gelijk is gesteld, zijn kosten kan terugvorderen van het in het ongelijk gestelde overheidsorgaan. Dat betekent volgens deze leden toch nog, dat men enkele jaren de griffierechten moet voorschieten hetgeen dezelfde problemen oplevert voor de laagste inkomens.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel hebben wij uiteengezet welke onze beweegredenen zijn om een verhoging (en invoering waar het het Kroonberoep en de voorzieningen, neergelegd in de artikelen 60a en 80 van de Wet op de Raad van State betreft) voor te stellen. Daarbij hebben wij voorop gesteld dat het onze bedoeling is de opbrengst aan griffierechten te verhogen. Daardoor zal een groter deel van de aan de verschillende voorzieningen verbonden kosten worden gedragen door degenen die

daarvan gebruik maken. Daarbij is niet alleen gedacht aan de verschillende categorieën van beroepsgerechtigden (inclusief overheidsinstanties), maar ook aan de overheidsorganen, die verantwoordelijkheid dragen voor de besluiten en beschikkingen waartegen de ingestelde beroepen zijn gericht. Bovendien mogen de betrokken beroepsinstanties de (verhoogde of nieuwe) griffierechten, verbonden aan de behandeling van deze beroepen, in alle gevallen behouden. Wij hebben daaraan toegevoegd dat deze verhoging c.q. invoering, als een belangrijk bijkomend effect, zal bijdragen aan een (nog) zorgvuldiger afweging van het belang van een zaak tegenover de aan een Kroon- of rechtelijke uitspraak verbonden moeite en kosten. Dit laatste behoeft nog niet zonder meer de verwachting te rechtvaardigen, dat de maatregelen tot gevolg zullen hebben dat minder beroepen zullen worden ingesteld. Dat hangt immers af van de uitkomst van bedoelde afweging van belangen door de betrokkenen. Doordat het wetsvoorstel, voortbordurende op geldend recht, een minder vergaande, maar billijke vermindering bevat voor mensen van wie betaling van het volle bedrag niet kan worden geëist, wordt ook voor deze laatste groep rechtzoekenden een stimulans ingebouwd om de bovenaangeduide afweging van belangen te maken.

Het feit, dat de burger die in het gelijk wordt gesteld, zijn betaalde griffierecht terugontvangt, zien wij niet als een zelfstandig element in de afweging omtrent het aanspannen van een procedure. Die omstandigheid beschouwen wij als een logisch sequeel van het winnen van die procedure. Het is de winstverwachting zelve die ongetwijfeld voor een belangrijk deel zal bepalen of het beroep zal worden ingesteld c.q. de voorziening zal worden gevraagd. Wij menen ten slotte dat de regeling van vermindering van verschuldigd griffierecht zodanig mild is, dat het feit dat dit verminderde recht gedurende enige tijd, mogelijk zelfs enige jaren, moet worden voorgeschoten geen reden kan zijn naar een andere regeling te zoeken.

De stelling van de leden, hier aan het woord, dat de overheid zich toch altijd in een sterkere positie bevindt dan de individuele burgers, die zich tegen de beschikkingen van de overheid te weer willen stellen, kunnen wij, vanwege haar algemene karakter, zeker niet onderschrijven. De wettelijke procedures, in het bijzonder de daarin neergelegde waarborgen voor de rechtzoekenden, zijn van dien aard dat wij in de beweerde ongelijkheid geen aanleiding vinden in onze voorstellen omtrent de heffing van griffierechten een voor de rechtzoekenden (nog) gunstiger positie te bewerkstelligen. Niet uit het oog mag worden verloren dat met het in stand houden van het ten onzent geldende systeem van rechtbescherming tegen overheidsoptreden kosten zijn gemoeid, die – als bekend – een veelvoud vormen van hetgeen de individuele rechtzoekenden daarvoor over moeten hebben.

Wat de vraag van de hier aan het woord zijnde leden betreft of de kennelijk ongegrond-verklaring niet als zeef zou moeten werken voor de toegang tot de rechtsgang in plaats van verhoging van griffierechten, merken wij het volgende op.

Het middel van de kennelijke ongegrondverklaring kan onzes inziens niet worden gezien als een alternatief voor het heffen van een griffierecht.

In de eerste plaats heeft dat middel, anders dan een griffierechtverplichting, geen zeefwerking in die zin dat bereikt wordt dat een aantal zaken de Afdelingen van de Raad van State in het geheel niet bereikt. Ook een verzoek dat wordt afgedaan met een kennelijk ongegrond-verklaring heeft beslag gelegd op een deel van de capaciteit van de betrokken afdeling. Dit betekent dat het aantal zaken toe zou nemen. Bovendien kan tegen een kennelijk ongegrondverklaring verzet worden aangetekend, waarvan de behandeling opnieuw inzet van capaciteit vraagt.

In de tweede plaats is het te eenvoudig te stellen dat met het heffen van griffierecht alleen een aantal kennelijk ongegrond-verklaringen wordt voorkomen. De kennelijke ongegrondheid van een verzoek dient niet te gemakkelijk te worden aangenomen. Zodra in het feiten-substraat onduide-

lijkheden aanwezig zijn, dan wel sprake is van een beschikking die niet geheel gebonden is, zal reeds een «gewone» behandeling van de zaak zijn aangewezen. Een griffierecht-verplichting voorkomt vermoedelijk dat ook veel van dergelijke zaken aan de betrokken Afdelingen van de Raad van State worden voorgelegd.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen voorts waarom geen advies over het voorstel van wet aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is gevraagd, aangezien het onderhavige voorstel van wet van belang is voor de lagere overheidsorganen. Wij betrekken hierbij de vraag van de leden van de fracties van C.D.A. en V.V.D. hoe het afwijzen van compensatie in de fondsen van de hogere lasten van de lagere overheidsorganen zich verhoudt tot artikel 237a van de gemeentewet.

Wij erkennen dat er wel een zeker belang is voor de gemeenten en provincies, maar wij achten dit belang niet zo groot dat een zodanig advies noodzakelijk was. Hun belang is in hoofdzaak gelegen in de financiële gevolgen voor de lagere overheden. Denkbaar is dat van de zijde van VNG en IPO zou worden gepleit voor compensatie, daarvan kan c.q. dient te worden afgezien.

Het gaat om tweeërlei kostencategorieën. In de eerste plaats zullen overheidsinstanties, anders dan thans het geval is, griffierecht moeten betalen bij het instellen van beroep. Omdat het aandeel van door overheidsorganen ingestelde beroepen in het totaal slechts gering is, zijn de financiële gevolgen van de nieuwe regeling voor het individuele overheidsorgaan nagenoeg te verwaarlozen.

In de tweede plaats is er de voorgestelde terugbetaling van door appellanten betaald griffierecht door de overheidsorganen die in het ongelijk zijn gesteld. De totale bedragen, waarom het hier gaat, zijn in de memorie van toelichting (blz. 14) opgenomen. Wij achten compensatie van deze kosten in de fondsen principieel niet juist, omdat deze kosten ten laste moeten komen van de persoon of instantie aan wie het verlies van de procedure kan worden toegerekend. Door deze kosten – die zijn voor het individuele overheidsorgaan ook gering – te compenseren, zou afbreuk worden gedaan aan het hiervoor vermelde uitgangspunt dat met onze voorstellen op het vlak van griffierechtenheffing – voor zoveel nodig – een stimulans voor de overheid in de wet wordt ingebouwd om in de besluitvorming zo zorgvuldig mogelijk met de belangen van de burgers om te gaan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen zich wat dit laatste betreft af, waarop de regering haar overtuiging baseert dat door de overheidsorganen zorgvuldiger beschikkingen zullen worden genomen, indien de griffierechten bij verlies aan de burger terugbetaald moeten worden. Immers, zo zeggen zij, de regering is zelf van mening dat de bedragen niet onoverkomelijk zijn voor de provincies en gemeenten.

Zoals wij hiervoor al hebben aangegeven is het wellicht meer van theoretisch dan van praktisch belang dat er een extra prikkel wordt geschapen voor de betrokken overheidsorganen om zorgvuldig te werk te gaan. Dit belang geldt in het bijzonder de heroverweging in het kader van de Arob-bezwaarschriftenprocedure, omdat het overheidsorgaan door de indiening van het bezwaarschrift reeds ervaart dat haar beslissing niet onomstreden is en een beroepsprocedure dreigt.

Wij spreken ook daarom van een extra prikkel omdat ook de aan het voeren van een procedure verbonden overige kosten niet mogen worden onderschat. Het eventueel terug te betalen griffierecht vormt hiervan slechts een gering deel. Hieruit moge blijken dat de regering geen grootse verwachtingen heeft van het zelfstandig effect van de teruggaveregeling voor vermindering van het aantal beroepsprocedures, maar dat dit zeker een plaats toekomt in het totale beeld.

De leden van de P.v.d.A.-fractie voegen aan het vorenstaande nog de vraag toe wat het oordeel van de regering is over een systeem waarin bij het in het ongelijk stellen van het overheidsorgaan deze een bedrag aan fictieve kosten zal moeten betalen, zonder griffierechten voor de burger.

Een systeem als door deze leden voorgesteld wijst de regering af. In de eerste plaats ontbreekt daarin, anders dan in het door de regering voorgestelde systeem, een stimulans voor de burger tot afweging van zijn procesbelang tegen het belang van een verantwoord gebruik van de rechterlijke voorziening.

In de tweede plaats is een consequentie van dat systeem dat tegenover het gebruik van de voorziening geen inkomsten voor het apparaat van de Raad van State staan, terwijl toch de aan instandhouding daarvan verbonden kosten hoog zijn. Ook wanneer het door deze leden bedoelde systeem zou impliceren dat het verliezende overheidsorgaan een bepaald bedrag aan het rechterlijk orgaan verschuldigd is – hetgeen niet duidelijk uit de vraagstelling blijkt – kan dit niet voldoende aan het tweede bezwaar tegemoetkomen, omdat in de huidige praktijk het overheidsorgaan veel vaker dan de appellerende burger in het gelijk wordt gesteld.

Bovengenoemde leden vroegen zich in dit verband af of het logisch is dat, wanneer de overheidsorganen een «schikking» voorstellen en er een ander besluit wordt genomen (gunstig voor de burger), dit overheidsorgaan de griffierechten aan de burger moet terugbetalen. Dan immers maakt het voor het orgaan financieel niets uit of men het besluit nog eens heroverweegt of niet. Zij voegen hieraan de vraag toe, of het dan niet juister zou zijn de beroepsinstantie, die veel minder kosten heeft, de griffierechten te laten terugbetalen.

Terugbetaling van het griffierecht door de Raad van State zou een loslaten van het gekozen standpunt dat de beroepsinstanties geen griffierecht teruggeven, inhouden. Wij achten daarvoor onvoldoende redenen aanwezig. Het overheidsorgaan dat na het indienen van een beroepschrift zijn beslissing wijzigt, geeft daarmee aan dat deze beslissing door welke oorzaak ook niet of niet geheel correct was. Aangenomen moet worden dat bij een zorgvuldiger behandeling van de in de meeste gevallen voorafgegane bezwaarschriftenprocedure of voorprocedure deze beslissing al eerder gewijzigd zou zijn. Er is op grond hiervan alle redenen om het betrokken overheidsorgaan de betaalde griffierechten te laten vergoeden.

De vraag is of dit ertoe zal leiden dat er minder schikkingen zullen voorkomen dan thans. Wij menen dat zelden een zaak niet zal worden geschikt en het beroep deswege zal worden ingetrokken terwijl dit wel zou zijn geschied indien het griffierecht door de beroepsinstantie zou worden terugbetaald. Het is immers ook voor het overheidsorgaan van belang dat een procedure die de nodige tijd en aandacht van bestuurders en ambtenaren vraagt en daardoor tot meerkosten leidt, niet behoeft te worden voortgezet. Bovendien is juist in de onderwerpelijke zaken de kans groot dat de rechter de verzoeker geheel of gedeeltelijk in het gelijk steit, waarop alsnog vergoeding van het griffierecht dient te volgen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vragen zich ten slotte af, waarom ook bij de voorzieningen op grond van de artikelen 60a, en 80 Wet Raad van State een griffierecht betaald moet worden. De vergelijking met de kortgeding-procedure gaat volgens deze leden mank. Deze kan immers zelfstandig worden gevoerd, in tegenstelling tot de voorziening op grond van de artikelen 60a en 80, die onlosmakelijk met het beroep verbonden zijn.

Wij kunnen de stelling van deze leden dat de vergelijking met de kortgeding-procedure mank gaat, niet onverkort onderschrijven. Deze gaat slechts op bij de toepassing van artikel 60a en bij artikel 80 wanneer het verzoek om schorsing/voorlopige voorziening wordt ingesteld hangende een beroep op de Afdeling rechtspraak. In een groot aantal gevallen wordt echter reeds een beroep op artikel 80 gedaan in de loop van een bezwaarschriftenprocedure bij het orgaan waarvan de oorspronkelijke beslissing afkomstig is. Het komt regelmatig voor dat het overheidsorgaan in de uitspraak van de voorzitter van de Afdeling rechtspraak aanleiding ziet zijn beslissing te herzien, met het gevolg dat een beroep bij de Afdeling

rechtspraak achterwege blijft. Voor die gevallen gaat de redenering van deze leden niet op.

Maar ook voor de overige – boven aangeduide – categorieën van gevallen is een afzonderlijk griffierecht zeker op zijn plaats, op de gronden, in de memorie van toelichting uiteengezet. Wij doelen op het beslag op de capaciteit van de betrokken Afdelingen en haar voorzitters door het in gang zetten van twee van elkaar te onderscheiden procedures (profijtgedachte) en de stimulans tot afweging van het belang van de voorziening tegenover de aan een uitspraak verbonden kosten en inspanningen. Wij gaan op de cumulatie-problematiek tussen beide griffierechtverplichtingen, die voor de artikel 60a/80-voorzieningen en die voor de hoofdzaken, in bij ons antwoord aan de leden aan de V.V.D.-fractie, waarbij wij ook de reactie ter zake van de leden van de C.D.A.-fractie betrekken.

De leden van de fractie van het C.D.A. kunnen zich, zulks tot ons genoegen, in het algemeen met de inhoud van de voorstellen verenigen. Van groot belang achten deze leden de relatie van dit wetsvoorstel met de Wet tarieven burgerlijke zaken en de Wet rechtsbijstand on- en minvermogenden. Zij zijn ingenomen met het feit dat het onderhavige wetsvoorstel een combinatie bevat van de heffing van griffierechten en de verkorting van de procedures, zodat het accent niet te eenzijdig op de verhoging van inkomsten valt maar ook op de ontlasting van de rechterlijke macht.

Deze leden tonen zich echter – in het voetspoor van de leden van de fractie van de P.v.d.A. – bezorgd over een mogelijke cumulatie van griffierechten, gelet op het feit dat een verzoek om schorsing of voorlopige voorziening alleen kan worden ingediend, nádat een beroep in hoofdzaak is ingesteld. De appelland dient in deze situatie twee maal f 150 te voldoen. Een vergelijking met het civiel recht gaat naar de mening van deze leden niet geheel op, omdat een burgerlijk kort geding in de regel zonder hoofdzaak wordt gevoerd.

Alvorens het betoog van deze leden verder op de voet te volgen merken wij op dat hun stelling, dat een verzoek om schorsing of voorlopige voorziening alleen kan worden ingediend nádat een beroep in hoofdzaak is ingesteld, in zijn algemeenheid niet juist is. Naar aanleiding van de inbreng van de leden van de fractie van de P.v.d.A. betoogden wij reeds dat, waar het een procedure op grond van Wet Arob betreft, deze stelling geen rekening houdt met het feit dat in een groot aantal gevallen reeds een beroep op artikel 80 wordt gedaan gedurende de loop van een bezwaarschriftenprocedure.

Betreft het een Arob-beroep tegen een beschikking van een orgaan van de centrale overheid dan is niet steeds sprake van een dergelijke bezwaarschriftenprocedure, terwijl bij het Kroonberoep geen bezwaarschriftenprocedure bestaat. Alleen in deze gevallen kunnen wij derhalve het uitgangspunt van bedoelde leden onderschrijven. Wij willen in ons voorstel echter rekening houden met alle denkbare situaties.

De leden van de C.D.A.-fractie duiden erop dat de door hen gesignaleerde cumulatie van griffierechten zich kan gaan voordoen in het milieurecht, nu daar schorsingsverzoeken noodzakelijk zijn geworden, sinds de automatische schorsende werking van het beroep op de Kroon door wetswijziging is opgeheven. Tevens willen deze leden met het oog op de vergelijking tussen administratief en civiel recht wijzen op de betekenis van artikel 73, tweede lid, juncto artikel 58b, vierde lid, van de Wet op de Raad van State. Ook hier doet zich naar de mening van deze leden een cumulatie van griffierechten voor.

Zoals gezegd zullen wij nader op de cumulatie-problematiek ingaan bij de beantwoording van vragen van de V.V.D.-fractie ter zake.

Hier willen wij opmerken dat opheffing van de automatische schorsende werking van het Kroonberoep in zaken op het terrein van het milieu met zich meebrengt dat een belanghebbende in de gevallen waarin een

aangevochten besluit terstond zal worden uitgevoerd, genoodzaakt is om een verzoek om schorsing te doen en hiervoor griffierecht is verschuldigd. Wij wijzen evenwel op artikel 60a, achtste lid, Wet op de Raad van State, waarin is bepaald dat het verzoek om schorsing buiten behandeling blijft en het gestorte recht door de secretarie wordt terugbetaald, wanneer het betrokken orgaan zich schriftelijk bereid verklaart om de uitvoering van het bestreden besluit tijdens de duur van de hoofdprocedure op te schorten. Bij nota van wijziging hebben wij hieraan nog uitbreiding gegeven in die zin dat ook de natuurlijke of rechtspersoon tot wie het aangevochten besluit zich richt in daarvoor in aanmerking komende gevallen een dergelijke verklaring kan afgeven.

Alle regelingen met betrekking tot griffierechten houden in dat griffierecht is verschuldigd voor het gebruik van een rechterlijke voorziening. Het komt voor dat een belanghebbende in eenzelfde aangelegenheid of in met elkaar samenhangende zaken betrokken is in twee of meer procedures. Hij is voor elke voorziening griffierecht verschuldigd. Dit uitgangspunt dient ook te gelden indien de belanghebbende na het doorlopen van een Arob-procedure een actie uit onrechtmatige daad tegen het betrokken overheidsorgaan instelt bij de burgerlijke rechter.

De leden van de C.D.A.-fractie vragen zich in verband met het vorenstaande af hoe dit in verhouding staat met de door de Kamer aanvaarde motie (kamerstuk 17 931, nr. 28) bij de behandeling van het Actieprogramma deregulering Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, waarin werd uitgesproken dat het griffierecht niet gehanteerd mag worden als middel tot beperking van het aantal beroepsprocedures.

Wij hebben bij het ontwerpen van ons voorstel rekening gehouden met de door deze leden bedoelde motie en menen dat ons voorstel zich in één lijn daarmee bevindt. Zoals wij op blz. 1 van de memorie van toelichting in de tweede en derde alinea hebben aangegeven menen wij dat een groter deel van de aan de onderhavige voorzieningen verbonden kosten op de gebruikers daarvan behoort te worden afgewenteld, met daaraan verbonden maatregelen om te voorkomen dat in feite de toegang tot die voorzieningen aan groepen van belanghebbenden zou worden ontnomen.

Wij ontkennen niet dat de verhoogde bedragen mensen ertoe zouden kunnen brengen af te zien van het gebruik van deze voorzieningen, als een resultante van de afweging van het belang van de procedure tegenover de daaraan verbonden kosten. Iedere heffing van griffierecht, hoog of laag, heeft immers in meer of mindere mate dit effect. De aanpassing van de verminderingsregeling voor min- en onvermogenen heeft tot strekking ook voor deze groep een stimulans te creëren om te komen tot een dergelijke afweging. De vraag of in dit opzicht een kritische grens is bereikt beantwoorden wij in zijn algemeenheid ontkennend. Op de cumulatie van griffierechten, verschuldigd voor de hoofdzaak enerzijds en voor de overige voorzieningen anderzijds komen wij, zoals aangekondigd, bij ons antwoord aan de V.V.D.-fractie terug.

De leden van de C.D.A.-fractie nemen voorts met instemming kennis van de voorstellen met betrekking tot de verkorting van procedures. Zij vragen zich echter wel af waar de grens moet worden getrokken tussen de artikelen 78 en 80 met betrekking tot een directe (mondelinge) uitspraak van de Afdeling rechtspraak en een directe uitspraak van de Afdeling ten aanzien van de hoofdzaak van het geschil. Met het oog hierop twijfelen zij aan het nut van de invoering van een nieuwe procedure-variant conform artikel 80a.

Voorop zij gesteld dat de vraagstelling van deze leden ons niet op alle punten geheel en al duidelijk is. Wij hebben de vraag aldus opgevat, dat deze leden twijfelen over het verschil tussen toepassing van artikel 80a (juncto 75a) enerzijds en achtereenvolgende toepassing van de artikelen 80, 78 en eventueel 79 (juncto 75a) anderzijds.

Het voordeel van de nieuwe procedure-variant, neergelegd in artikel 80a, is tweeledig. In de eerste plaats kan in die variant, anders dan bij de achtereenvolgende toepassing van de artikelen 80, 78 en (eventueel) 79, de voorzitter van de Afdeling rechtspraak in de gevallen waarop ook artikel 78 ziet, zelf een uitspraak in de hoofdzaak geven waar dit anders zou dienen te geschieden door de voorzitter van de betrokken kamer van de Afdeling rechtspraak. Beide voorzitters zijn slechts bij uitzondering dezelfde persoon, hetgeen tot gevolg heeft dat twee Staatsraden zich thans in dit soort zaken moeten verdiepen, met alle gevolgen van dien voor de te volgen procedure.

Tweede voordeel van artikel 80a is – en dit werkt cumulatief ten opzichte van het eerste – dat niet alleen de zaken waarop ook artikel 78 ziet, aldus kunnen worden «kortgesloten», maar ook zaken waarin belanghebbenden voor een dergelijke kortsluiting hun toestemming hebben gegeven.

De leden van de C.D.A.-fractie hebben voorts een aantal vragen met betrekking tot het vervallen van de uitzondering van administratieve organen van de verplichting tot betaling van griffierecht.

Zij achten het niet zonder meer juist om te stellen dat deze organen zich op één lijn bevinden met willekeurige burgers. Is het niet veeleer zo, is hun vraag, dat bij burgers sprake is van een procedure ter verdediging van het «eigen» belang terwijl het bij bedoelde administratieve organen gaat om de verdediging van het openbaar, algemeen belang tegen andere (meestal lagere) overheden.

Wij hebben in de toelichting uiteengezet dat wij, wanneer wij spreken over het zich op één lijn bevinden van overheidsorganen en willekeurige burgers, bedoelen te zeggen dat deze overheidsorganen gebruik maken van door de overheid geopende voorzieningen vanuit een vergelijkbare positie als die burgers. Ten aanzien van overheidsorganen is sprake van een hun als zodanig toevertrouwd belang in de zin van artikel 4 van de Wet Arob. Al kan worden toegegeven dat de aard van de te verdedigen belangen derhalve verschillend is, in processueel opzicht bevinden de overheidsorganen zich op één lijn met de rechtzoekende burger.

Naar het oordeel van de leden van de C.D.A.-fractie geldt hetzelfde als zij hiervoor hebben opgemerkt ook voor wat betreft de mogelijkheid dat het administratieve orgaan nu in de proceskosten – lees: terugbetaling van griffierecht – zal kunnen worden veroordeeld. Een vergelijking met het civiele recht gaat naar hun mening ook hier niet geheel op nu wederom sprake is van behartiging van het algemeen belang en niet van een individueel belang. Overigens informeren zij ten slotte of, nu de vergelijking met het civiele recht is getrokken, het dan ook voor de hand zou liggen om bij het winnen van een procedure door het administratieve orgaan de proceskosten met inbegrip van het griffierecht aan dat orgaan te vergoeden.

In antwoord op deze vragen merken wij op dat deze leden steeds van proceskosten gewagen, terwijl dit begrip – dat zijn invulling heeft gekregen in het kader van de procesvoering bij de civiele rechter – veel meer behelst dan het verschuldigde griffierecht. In het onderhavige wetsontwerp worden geen voorstellen gedaan tot invoering van een proceskostenveroordeling. Het vraagstuk van proceskostenveroordeling in het administratieve recht is onderwerp geweest van een (nadere) ambtelijke studie in het kader van de besluitvorming over het Heroverwegingsrapport Beroepsprocedures (II, 1983–1984, 16 625, nr. 68, blz. 10, punt 3.2, sub 4).

De tweede ondergetekende is mede op grond van deze studie van oordeel dat van invoering van de mogelijkheid van een proceskostenveroordeling in het administratieve procesrecht geen substantiële besparingen zijn te verwachten en dat overigens invoering daarvan niet opportuun is zolang geen zicht bestaat op de effecten van een verhoogd griffierecht, zoals in dit wetsvoorstel en in andere voorstellen van wet neergelegd, en van een eigen bijdrage in de kosten van rechtshulp.

In dit wetsvoorstel is slechts aan de orde het recht dat aan de secretarieën van de betrokken Afdelingen van de Raad van State verschuldigd is als een geringe bijdrage in de kosten die zijn gemoeid met het behandelen van het

verzoek om voorziening door deze Afdelingen. Onder de huidige regeling betaalt de secretarie van de Afdeling rechtspraak bij het winnen van de procedure het betaalde griffierecht aan betrokkene terug. Dit vinden ondergetekenden een gang van zaken die niet past binnen de hiervoor besproken doelstellingen van het griffierecht.

Derhalve moest de vraag worden beantwoord door wie aan rechtzoekenden het door hen betaalde griffierecht terug zou moeten worden betaald. Wij zien geen andere mogelijkheid dan het «verliezende» overheidsorgaan daarmee te belasten.

Deze keuze past geheel in de doelstelling van ons voorstel ook een stimulans aan het beschikkende overheidsorgaan te geven om in de besluitvorming zo zorgvuldig mogelijk met de belangen van de burger om te gaan.

De leden van de V.V.D.-fractie delen tot onze voldoening mee, dat zij zich in grote lijnen in het wetsvoorstel kunnen vinden. Wel merken zij op dat een fundamentele herinrichting van de Arob-rechtspraak op basis van de adviezen van de Staatscommissie van Zeben node wacht op beslissingen van de regering. Zij vragen hoever de regering daarmee inmiddels is gevorderd en vragen ons in ons antwoord tevens in te gaan op het daaromtrent gestelde in het jaarverslag 1984 van de Raad van State.

Wij verwijzen op deze punten naar ons antwoord op de vragen 21 en 22 van de Commissies voor Justitie en Binnenlandse Zaken over het jaarverslag 1984 van de Raad van State.

De leden van de V.V.D.-fractie willen gaarne van ons vernemen wat de geschatte opbrengst van het wetsvoorstel voor 's Rijks schatkist is, alsmede wat de geschatte verlichting van de werkdruk voor de betrokken instanties zal zijn.

De geschatte meeropbrengst voor de schatkist bedraagt ongeveer 1,5 mln. gulden per jaar. De verlichting van de werkdruk voor de Afdelingen van de Raad van State kunnen wij niet aangeven omdat zulks mede afhangt van de mate waarin de Raad van State gebruik zal maken van de mogelijkheden die het wetsvoorstel biedt, maar zal betekenend kunnen zijn. In dit verband willen wij bij voorbeeld wijzen op de mogelijkheid van het doen van een mondelinge uitspraak. Deze mogelijkheid blijkt bij de belastingrechtspraak goed te voldoen.

Deze leden vragen de regering de dereguleringscriteria expliciet op de voorstellen los te laten en voegen daaraan de vraag toe waarom dit niet reeds in de toelichting was gedaan.

Wij merken ten aanzien van het dereguleringsaspect het volgende op. Ten tijde van de aanbieding aan de Tweede Kamer bestond nog niet de formele verplichting om in de toelichting aan het dereguleringsaspect aandacht te besteden. Niettemin is bij de voorbereiding van het wetsvoorstel bij alle onderdelen steeds de vraag aan de orde geweest hoe deze voorstellen zich verhouden tot het streven naar deregulering. Het voorstel dient derhalve te worden beschouwd als het resultaat van een afweging in het kader van dat streven.

Uiteraard zijn wij bereid om de door deze leden gevraagde expliciete toetsing uit te voeren. Wij zijn van mening dat volstaan kan worden met het beantwoorden van de beknopte vragenlijst en achten het voorts weinig zinvol in herhalingen te vallen ten opzichte van hetgeen hiervoor alsmede van hetgeen in de toelichting bij het wetsvoorstel reeds is opgemerkt.

Om die reden kan naar onze mening aan de vraag waartoe de regeling strekt op deze plaats worden voorbijgaan. Het wetsvoorstel vertoont wat betreft de doelstellingen samenhang met de door de tweede ondergetekende ingediende wetsvoorstellen nrs. 18835 nr. 2 (Wijziging van de Wet administratieve rechtspraak belastingzaken en de Tariefcommissiewet) en 3 (Wijziging van de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisatie) nr. 19 146 (Wijziging van de Beroepswet). Voor de uitvoering en financiering van het wetsvoorstel worden geen nieuwe organen in het leven geroepen

en evenmin worden voor de uitvoering daarvan nieuwe bestuursinstrumenten gecreëerd.

De uit het wetsvoorstel voortvloeiende lasten voor overheid en burger zijn in het vorenstaande reeds uitvoerig aan de orde geweest, terwijl ten aanzien van de personele gevolgen kan worden opgemerkt dat het wetsvoorstel een zekere werklastverlichting voor de Afdelingen rechtspraak en geschillen van bestuur van de Raad en derzelve secretarieën met zich zal brengen. Dit geldt in feite voor alle voorgestelde maatregelen die in de memorie van toelichting in het algemeen deel zijn behandeld, met uitzondering van de maatregelen die in de paragrafen 5. en 7. zijn besproken.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen naar aanleiding van de invoering van een griffierecht van f 150 voor het verkrijgen van een voorlopige voorziening of schorsing waarom de regering niet heeft voorgesteld de verkorte procedure los te koppelen van het bodemgeding, hetgeen naar hun mening waarschijnlijk een grote vermindering van de werklast voor de Afdeling rechtspraak en voor de bestuursorganen (in verband met bezwaarschriftenprocedure) zou betekenen. Men zal immers, zo stellen deze leden, vaak een bodemgeding niet of nog niet aanhangig maken wanneer dat niet nodig is voor het kunnen indienen van een artikel 80-verzoek.

Wij hebben ons op de door deze leden geschetste maatregel reeds beraden naar aanleiding van het meergenoemde heroverwegingsrapport Beroepsprocedures, waarin op deze variant is gewezen. De werkgroep die dit rapport heeft opgesteld, heeft daaromtrent overwogen dat een ernstige moeilijkheid daarbij is, dat een beslissing op grond van artikel 80 zich naar haar aard niet ertoe leent, om ook voor een onbepaalde tijdsduur van kracht te blijven.

Bovendien biedt deze suggestie geen oplossing voor de gevallen waarin, ook al is de rechtsverhouding tijdens de artikel 80-procedure voldoende komen vast te staan, een van de partijen toch een procedure in de hoofdzaak ten einde toe wenst te voeren. De werkgroep heeft daarom geadviseerd tot het voorstel zoals dat door ons in artikel 80a is neergelegd. Wij voegen hieraan nog toe dat de uitwerking van deze zeer ingrijpende variant in ieder geval nog een uitgebreide studie zou vergen waarvan op voorhand geen enkele zekerheid valt te geven dat zij tot een bruikbaar resultaat zou leiden. Om al deze redenen voelen wij er weinig voor deze variant in dit kader aan een diepgaander beschouwing te onderwerpen.

Wat de inschatting van deze leden met betrekking tot de vermindering van bezwaarschriftenprocedures betreft, vermogen wij vooralsnog niet in te zien waarop deze verwachting mag worden gebaseerd.

Omdat deze leden hun opmerking maakten naar aanleiding van ons voorstel tot invoering van een griffierecht van f 150 in het kader van artikel 80-voorzieningen hebben wij de indruk gekregen dat ook de cumulatie van griffierecht voor hen aanleiding was voor hun vraagstelling.

Wij achten het daarom hier een geschikte plaats om, mede naar aanleiding van de opmerkingen van de leden van de fracties van P.v.d.A. en C.D.A., uiteen te zetten hoe wij ons voorstellen alsnog bij nota van wijziging een versoepeling van de cumulatieve effecten te bewerkstelligen.

Wij kiezen bij nader inzien voor een systeem van «gematigde cumulatie». Daarmee bedoelen wij het volgende. Indien een appelland zowel een beroep bij de Afdeling rechtspraak instelt als een verzoek om voorziening doet als bedoeld in artikel 80, is hij voor de laatstgevraagde voorziening slechts de helft verschuldigd van het griffierecht dat hij verschuldigd zou zijn geweest indien hij alleen die laatste voorziening had gevraagd. Dit betekent dat een appelland in dit geval maximaal f 225 (f 150 + f 75) en minimaal f 60 (f 40 + f 20) is verschuldigd. Wij achten deze regeling een redelijke, wanneer in aanmerking wordt genomen dat de Afdeling rechtspraak als geheel bij de behandeling van het tweede verzoek gebruik kan maken van het onderzoek dat ten aanzien van het eerste verzoek reeds is verricht.

De aanpassing van het wetsvoorstel blijft beperkt tot de bovengenoemde gevallen. Het normale griffierecht blijft verschuldigd indien ten tijde van een bezwaarschriftenprocedure een verzoek om toepassing van artikel 80 is gedaan. Cumulatie treedt dan niet op, doordat de hoofdzaak niet aan de rechter wordt voorgelegd. Wanneer de belanghebbende tegen de op het bezwaarschrift genomen nieuwe beschikking Arob-beroep instelt, is hij het normale recht verschuldigd. Wordt na zodanige instelling opnieuw een verzoek gedaan als bedoeld in artikel 80, dan geldt uiteraard wel de cumulatieregeling.

Omdat het bij beschikkingen van de centrale overheid niet zeker is of een ingediend beroepschrift als zodanig in behandeling zal worden genomen omdat het nog mogelijk is dat dit als een bezwaarschrift zal worden aangemerkt, dient in artikel 12 van de Wet Arob een speciale voorziening te worden getroffen voor het geval dat gelijktijdig met het beroep in de hoofdzaak een verzoek om toepassing van artikel 80 wordt gedaan. Wordt in dat geval het beroepschrift als bezwaarschrift aangemerkt, dan wordt de helft van het voor beroep verschuldigde griffierecht teruggestort. Daarmee wordt bereikt dat de belanghebbende tijdens de facultatieve bewaarschriftenprocedure in dezelfde positie komt als de belanghebbende tijdens de verplichte bewaarschriftenprocedure.

Bij Kroonberoep kan een dergelijke regeling eveneens soelaas bieden. Opmerking verdient dat bij Kroonberoep altijd eerst de hoofdzaak aanhangig moet zijn gemaakt, zodat men daar zou kunnen stellen dat een verzoek om voorziening op grond van artikel 60a voor «half geld» kan worden gedaan. Wij hopen hiermee de bezwaren van de leden van de fracties van P.v.d.A., C.D.A. en V.V.D. te hebben weggenomen.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen ten slotte de regering te willen overwegen om de mogelijkheid voor gemeenten en provincies te openen in de vorm van leges een bijdrage in de te maken kosten van bezwaarschriftenprocedures te vragen. Wij gaan in ons antwoord aan het lid van de G.P.V.-fractie daarop in.

Het lid van de G.P.V.-fractie merkt op, de indruk te hebben dat met het voorstel tot invoering van een recht bij Kroonberoep een precedent geschapen wordt. Hij onderschrijft dat de overeenkomsten in procedures tussen administratief beroep en administratieve rechtspraak in het oog springen, maar vraagt zich af waarom tot dusver is afgezien van invoering van een recht bij administratief beroep. Hij vraagt of hierbij een rol speelt, dat het tot de verantwoordelijkheid van de overheid gerekend moet worden ervoor zorg te dragen, dat haar bestuur aan eisen van deugdelijkheid voldoet.

Moet met erkenning van het feit dat administratieve rechtspraak en administratief beroep in de praktijk naar elkaar zijn toegegroeid toch niet gesproken worden van relevante verschillen tussen beide, zo voegt hij daaraan toe.

Dit lid meent voorts dat bij invoering van een recht bij Kroonberoep moeilijk argumenten te hanteren zijn om invoering van een recht bij andere vormen van administratief beroep af te wijzen. Dit lid stelt in dit verband de vraag in hoeverre hiervoor wettelijke belemmeringen bestaan en of deze zullen worden weggenomen en wijst op het probleem van (verdere) cumulatie van rechten. Voorts stelt hij de vraag of niet een volgende stap zal zijn een recht in te voeren voor gebruik van wettelijke mogelijkheden van bezwaar. Ten slotte vraagt dit lid in dit verband of het recht ook zal worden geheven in geval van ambtshalve beroep door bij voorbeeld rijksdiensten en -inspecties.

Aan ons voorstel tot invoering van een recht bij Kroonberoep ligt uitsluitend de gedachte ten grondslag dat bij Kroonberoep gebruik wordt gemaakt van de adviezen van een onafhankelijke, onpartijdige instantie, de Afdeling voor de geschillen van bestuur van de Raad van State. Deze Afdeling neemt een unieke positie in binnen ons staatsbestel, vergelijkbaar met die van haar «zuster», de Afdeling rechtspraak. Wij stellen ons op het

standpunt dat de verwantschap tussen de werkzaamheden van beide Afdelingen zo groot is, dat het feit dat de functie van de Afdeling Contentieux «slechts» een adviserende is, zulks in tegenstelling tot de onmiddellijk rechtsprekende functie van de Afdeling rechtspraak, slechts van ondergeschikte betekenis is. Kroonberoep en Arob-beroep hebben gemeen dat beide voorzieningen een eindbeslissing opleveren en als zodanig fungeren als sluitstuk van ons systeem van rechtsbescherming tegen bestuurlijk handelen. Dit kan van geen andere vorm van beroep of bezwaar als door het lid van de G.P.V.-fractie naar voren gebracht, worden gezegd. Wij menen daarom dat van een precedentwerking geen sprake zal zijn. Dat het tot de verantwoordelijkheid van de overheid gerekend moet worden ervoor zorg te dragen, dat haar bestuur aan eisen van deugdelijkheid voldoet speelt in dit verband naar onze mening geen rol. Dit is primair de verantwoordelijkheid van het overheidsorgaan dat de bestreden beslissing heeft genomen. De centrale overheid heeft de zorg dat de burger de besluiten van dat bestuur die hem raken aan het oordeel van de rechter of de Kroon kan voorleggen. Wij zijn in het algemeen geen voorstander van invoering van rechten voor andere vormen van administratief beroep en bezwaar en voelen er niet voor de bestaande wettelijke belemmeringen voor de lagere niveaus op dat punt (gemeentewet en Provinciewet) weg te nemen.

De vraag van het lid van de G.P.V.-fractie of griffierecht ook verschuldigd zal zijn door rijksdiensten en rijksinspecties, beantwoorden wij bevestigend.

Het lid van de G.P.V.-fractie vraagt voorts hoe in de praktijk de inning zal verlopen van griffierecht voor voorzieningen als bedoeld in de artikelen 60a en 80. Soms kunnen schorsingsverzoeken die zeer urgent zijn, in het weekend worden gedaan of anderszins op ongebruikelijke tijden inkomen en behandeld worden, zo stelt dit lid. Zal het dan altijd mogelijk zijn eerst zekerheid te verkrijgen over de storting van het recht, zo vraagt dit lid zich af.

Wij realiseren ons dat zich in de praktijk soms onvoorziene situaties kunnen voordoen, waarvoor deze wettelijke regeling niet zonder meer uitsluitel biedt. Dit geldt voor regelgeving op andere terreinen niet anders. Een van onze oogmerken bij het opstellen van ons onderhavige voorstel is geweest niet te vervallen in overmatige regelzucht. Uit het overleg met de Raad van State is gebleken dat de praktijk ook thans rijzende problemen steeds bevredigend worden opgelost.

Het lid van de G.P.V.-fractie verzoekt ons voorts duidelijk te maken dat het voorstel tot invoering van een verminderd tarief voor gevallen van minvermogen niet op gespannen voet staat met de motie-Lansink.

Wij willen hier gaarne verwijzen naar de ervaringen, opgedaan met de toepassing van artikel 11a van de Wet administratieve rechtspraak belastingzaken.

Uit de beschikbare gegevens leiden wij af dat in een klein aantal gevallen in 1984 van de mogelijkheid van het achterwege laten van een mondelinge behandeling gebruik werd gemaakt. Onze voorlopige verwachtingen zijn dat in een klein aantal zaken van de artikelen 38a en 71 op dit punt gebruik zal worden gemaakt.

Artikelen

Artikel I, onder B

De leden van de V.V.D.-fractie wijzen erop, dat in het voorgestelde artikel 32, zesde lid, van de Wet op de Raad van State de woorden «zo mogelijk», waarnaar in de memorie van toelichting onder artikel III verwezen wordt, niet vermeld stonden. Zij vragen om verduidelijking.

Wij erkennen dat de tekst van de toelichting niet aansluit bij de tekst van de wet. Dit moet worden verklaard uit het feit dat in een eerdere fase van

de voorbereiding van het wetsvoorstel nog geen sprake was van een verwijzing naar de regelingen ter zake in de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenen. Op dit punt is in de loop van deze voorbereiding aangesloten bij de wetsvoorstellen 18835, nr. 2 (Wijziging van de Wet administratieve rechtspraak belastingzaken en de Tariefcommissiewet) en 3 (Wijziging van de Wet administratieve rechtspraak bedrijfsorganisatie). Met de thans gekozen formule wordt hetzelfde bereikt als aanvankelijk was bedoeld met de woorden «zo mogelijk», omdat genoemde wet in artikel 11, tweede lid, bepaalt dat, indien de verklaring niet door de burgemeester kan worden afgegeven, omdat de verzoeker geen woonplaats in Nederland heeft, de verzoeker «zoveel mogelijk overeenkomstige bescheiden» moet overleggen.

Artikel I, onder I

Artikel 60a

Het lid van de G.P.V.-fractie vraagt of de omschrijving van «bewijs van storting» in de toelichting op artikel 60a wel voldoende duidelijk is.

Een giro-overschrijving door een rekeninghouder is een wijze van betaling die in het maatschappelijk verkeer algemeen aanvaard is. Ze vormt echter geen bewijs van betaling. Hij vraagt, of uit de toelichting moet worden afgeleid dat deze vorm van betaling niet wordt geaccepteerd zolang niet het bewijs van afschrijving wordt overgelegd en zo ja, of dit probleem kan opleveren in urgente gevallen. Hoe kan voorts voorkomen worden dat mensen te goeder trouw op deze manier aan hun verplichtingen menen te hebben voldaan, zo voegt dit lid daaraan toe.

Wij achten de toelichting voldoende duidelijk en beantwoorden de vraag naar de non-acceptabiliteit van de genoemde vorm van betaling bevestigend. Uiteraard zijn problemen in urgente gevallen niet uitgesloten, maar wij achten zulks inhaerent aan de aard van het verzoek om onverwijld schorsing of een voorlopige voorziening. Betrokkene dient zich te realiseren dat in dergelijke gevallen de wet hard kan zijn, zodat hij zich maar beter goed kan laten informeren door de secretarie van de betrokken Afdeling van de Raad van State, om teleurstellingen te voorkomen.

Dit lid stelt voorts de vraag of het effect van het achtste lid van artikel 60a niet zal kunnen zijn dat het betrokken orgaan aanspraak gaat maken op benadering door of vanwege de voorzitter de procedure op te schorten.

Wij verwachten niet dat de voorgestelde regeling het beschreven effect zal hebben. De praktijk is ook thans dat in het merendeel van de gevallen contact plaatsvindt tussen het betrokken orgaan en de betrokken ambtenaar van de Raad van State. De gevraagde schriftelijke verklaring is dan niet meer dan een bevestiging van een telefonische toezegging. Overigens hebben wij gemeend aan het bedoelde achtste lid nog een uitbreiding te moeten geven. Wij verwijzen naar hetgeen is opgemerkt aan het slot van deze memorie zie onder het hoofdje «nota van wijziging».

Slotopmerking

De leden van de V.V.D.-fractie vragen nog wat de in het nader rapport aangekondigde nota van wijziging aan voorstellen zal gaan behelzen.

Wij nemen aan dat deze leden doelen op de regeling, neergelegd in onderdeel J van de oorspronkelijke tekst van het wetsvoorstel zoals dat aan de Raad van State is voorgelegd (kamerstuk 18803 A). Wij moeten ons daarop nog beraden met het oog op aansluiting bij overeenkomstige wettelijke bepalingen en hebben niet het voornemen ter zake op dit moment met aangepaste voorstellen te komen. Wij gaven in de oorspronkelijke toelichting reeds aan dat het voorstel van weinig praktisch belang is, omdat artikel 67 niet naar de letter maar naar de geest behoort te worden uitgelegd.

Nota van wijziging

Naast hetgeen in het vorenstaande aan wijzigingen in het wetsontwerp is aangekondigd en besproken, bevat de nota van wijziging nog een aantal andere punten waarop hieronder wordt ingegaan.

Artikel 60, vierde lid en artikel 106, tweede lid

Ingevolge onderdeel A-3 van de nota van wijziging wordt het tot onderdeel I verletterde onderdeel H van het voorstel van wet uitgebreid met een wijziging van artikel 60, vierde lid. Op deze wijziging heeft de Raad van State in een brief bij de regering aangedrongen, ten einde de in artikel 60 neergelegde verzetprocedure geheel in overeenstemming te brengen met de eisen die artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden stelt aan een rechterlijke procedure die onder de reikwijdte van dat artikel valt. Het ontbreken van een wettelijke verplichting, het horen in het openbaar te doen geschieden, doet af aan het vereiste van een openbare behandeling, zoals voorgeschreven in voornoemd artikel, zo stelt het College. Wij onderschrijven deze stelling van de Raad. Eenzelfde wijziging hebben wij, conform het verzoek van de Raad van State, ook aangebracht in het voorgestelde artikel 106, tweede lid (van het gewijzigd voorstel van wet).

Artikel 60a, achtste lid en artikel 107, tiende lid

Middels hetzelfde artikel A-3, onderdeel III, letter C wordt in het voorgestelde achtste lid van artikel 60a een wijziging aangebracht die het volgende behelst.

Zoals wij in ons antwoord aan het lid van de G.P.V.-fractie reeds aangaven, komt het geregeld voor dat door of vanwege de voorzitter van de Afdeling voor de geschillen van bestuur of de voorzitter van de Afdeling rechtspraak het overheidsorgaan waarvan het bestreden besluit afkomstig is, de gelegenheid wordt gegeven schriftelijk te verklaren dat van uitvoering van het bestreden besluit zal worden afgezien hangende de procedure in de hoofdzaak, danwel dat voorlopige maatregelen zullen worden genomen. Daarmee wordt het mogelijk gemaakt dat van voortzetting van de behandeling van een artikel 60a/artikel 80-verzoek wordt afgezien.

Eenzelfde gang van zaken is denkbaar wanneer het niet zozeer erom gaat dat het overheidsorgaan van uitvoering van zijn besluit afziet of voorlopige maatregelen neemt, maar om de positie van de aanvrager van een besluit dat overeenkomstig zijn aanvraag is genomen. Men kan zich immers voorstellen dat aan de geadresseerde van het aangevochten besluit wordt gevraagd of deze bereid is het gebruik maken van het besluit op te schorten hangende de procedure en zelfs in een enkel geval of deze bereid kan worden gevonden spontaan een aantal voorlopige maatregelen te treffen bij zijn op het besluit gebaseerde activiteiten.

In de praktijk blijkt het, zo werd ons van de zijde van de Raad van State meegedeeld, nog niet voor te komen dat de begunstigde van een besluit om een dergelijke verklaring werd gevraagd. Het is evenwel niet uitgesloten te achten dat de betrokken voorzitter in de toekomst ook ruimte ziet voor een dergelijk verzoek. Wij zien deze uitbreiding als een welkome aanvulling op onze reeds eerder voorgestelde maatregelen tot vermindering van het aantal procedures. De maatregel kan met name zijn waarde bewijzen op het terrein van de milieuvergunningen. Blijkt betrokkene zich niet te houden aan zijn schriftelijke toezeggingen, dan bestaat er altijd nog de mogelijkheid een nieuw verzoek om schorsing of een voorlopige voorziening te doen aan de betrokken voorzitter.

Het gewijzigde voorstel van wet overtreft het oorspronkelijke voorstel van wet aanzienlijk in volume. De verklaring daarvoor is de volgende.

De Raad van State heeft zich bij monde van de vice-president tot ons gewend met de vraag of wij mogelijkheden zagen het onderhavige wetsvoorstel aan te wenden voor een volgens de vice-president reeds lang op de wensenlijst van de Raad prijkende technische wijziging van hoofdstuk III van de Wet op de Raad van State. Dit hoofdstuk bevat de voorschriften omtrent de bij de Afdeling rechtspraak te volgen procedures bij behandeling van beroepen en verzoeken om schorsing en voorlopige voorzieningen. Het hoofdstuk kent thans het systeem dat zoveel mogelijk wordt verwezen naar de bepalingen, geldende voor de Afdeling voor de geschillen van bestuur, opgenomen in hoofdstuk II van de wet.

Ter toelichting op zijn verzoek merkt de vice-president op dat met het opnemen in hoofdstuk III van materiële bepalingen waar thans met wijzigingen wordt gewerkt, wordt tegemoet gekomen aan een in de praktijk gebleken behoefte. Wij hebben gemeend aan het verzoek van de Raad van State te kunnen voldoen. Daarbij hebben wij overwogen dat het wetsvoorstel niet in zijn loop zou behoeven te worden vertraagd indien ook het parlement bereid zou kunnen worden gevonden dit onderdeel van het wetsvoorstel als een technische wijziging te beschouwen, waaromtrent geen behoefte zou bestaan aan een schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met de regering. De Vaste Commissie voor Justitie uit de Tweede Kamer heeft desgevraagd verklaard geen bezwaar te hebben tegen deze gang van zaken.

Omdat een deel van de in het oorspronkelijke wetsvoorstel opgenomen andere wijzigingen ook betrekking hebben op bepalingen in hoofdstuk III, bestaat het gevaar dat de hierboven besproken operatie het zicht zou kunnen ontnemen op die oorspronkelijke wijzigingen. Daarom hebben wij besloten een vergelijkend tekstoverzicht op te stellen, waarin naast elkaar de oorspronkelijke voorstellen en de verwerking daarvan in het gewijzigde voorstel van wet zijn weergegeven. Dit overzicht zal een handvat kunnen bieden voor het verkrijgen van een inzicht in de wijze waarop inhoudelijke en technische wijzigingen in elkaar grijpen.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
J. G. Rietkerk

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes